

“Радиоухум – хаҗат странициңче. Мөңле пурәнатан, ял тәрәхә?”

Халәхшән йөркеленә, халәхшәнах тәрәшәсә

“АПК аталантарасси” наци проекчә чәннипех те ял сыннини ләштах сывласа ямалли майсем туса пачә. Вильәх-чәрлөх ёрчтемә сәмәллатнә кредитсем панипе пәрлех килте туса илнә продукцияе вырәнсенчех вырәнштармалли сула та усрә. Сәмаха кунта ял хуҗаләх производствое кооперативедем пирки пыраты. Кирек елле сөнөлөх те вара сәмәлләнах пурнәсә кәмест, мөншән тесен тагәрәшмасәр-чупмасәр хай төлләң нимәнле ёс те пулмәсть. Ял хуҗаләх кооперативедем малтанла-сах пирән районта та сүмәр хыҗсан шәтса тухнә кәмпасем пек пәр харәсах шәкәрин суралмарәс. Паян вара кашни ял тәрәхәнчех пур вөсем. Районне 17 кооператив йөркеленнә пулсан, 6-ше аккредитаци витәр тухнә. Чи лайәх ёслекен кооперативсен списокенче вара чи малта Юнкә ял тәрәхәнчә йөркеленнә “Юнга-Согласие” кредит кооперативеде “Росагро” ял хуҗаләх производствое кооперативе тәрәсә. Икә кооператив правленийенче те пиләкшер, ревизи комиссийсенче вишшер сын. Кредит кооперативен ёс тәвакан директорә – Т. В. Ермакова, ял хуҗаләх производствое кооперативен – Н. В. Ядыков. Пётёмпе вара 7 ёс вырәнә тупәнчә икә кооперативра. Унтан та ытла – ял халәхешән чәннипех те меллә иккен кооперативсем пулни.

– Чәннипех те ёслес тесех ёсләсәсә вөсенче, – район администрацийән экономика пайән пусләхә Э. И. Симакова шәпах сәкән пек хаклать Юнкәсен ёсне. Манпа пәрле унта ситсе курас кәмәллә пулсан, айтәр, сула тухар, эппин.

Сынран кивсен укса шырамаҗсә

Иртнә сүлхи октябрь уйәхәнчә йөркеленчә “Юнга – Согласие” кредит кооперативе. Паян унта 69 сын тәрәт. Ку вәл паян. Чи малтанәх сәмәлах пулмарә әна йөркелеме. Кооператива чәмәртама укса хывма чупса пырсах пая кәрекенсем тупәнчә тетәр-и? Юрать-ха, Татьяна Владимировна хай шукулта ёслет те (кооперативән ёс тәвакан директоренче вәл сур ставкапа вай хурать), учительсене явәс-тарчә. Пайщиксем кам 10 пин, кам 15 пин хучәс.

– Сав тери усалла ку кооператив, – теҗсә паян укса шутлама пәлекенсем.

Хәвәрах шултаса пәхәр. Пәр-пәр ёс тума курттаммән ял сыннин 10-20 пин тенкә әстан тупас? Күрше кивсе-не каятән-и? Лешән ун чухлә укса пур-и-ха тата. Пулсан та парать-и-ха паян. Парсасән та ёмәр парәм-ра пулатан сав сын умёнче. Парәмне тата илне пулать-ха, тавәрса пама хөнтөрәс-ке. Ахалытен каламәсәсә ёнтә вырәссем тәшманла пулас тесен, сынна кивсен укса пар, тесе. Вәхәтра тавәрса параймасан сапла та килсе сәврәнма пултарать-ске лару-тәру. Кредит кооперативенчен укса илетән те, кам уксине илнине те пәлместән, никам умёнче те эп савәнтан укса илнәчә-ха, теместән. Киләшүре пәләрtnә вәхәтра тавәрса паратан та – ёсә те пәтнә.

Ара, кооператива укса хываканешән те меллә-ске сәкә: халәхран уксана кооператив пысак процентпа йышәнәт. Вәл мән чухлә пуласси вара уксана мән чухлә тата мән вәхәтра хунинчен килет. Юнкә тәрәхәнчә пурәнәкансем халь пысаккрах сумма укса кирлә чухне аңа әстан тупас-ши тесе пуса ватмасәсә ёнтә. Хәр кача памалла-и е ывәла авлантармалла – кредит кооперативне каймалла сәс. Чәннипех те ку сәлтәвпа кредит укса илекенсем чылаях иккен: 20-30 пин илсәсә туй тума. Муркаша кайма ял

сыннин вәхәт та сук тепәр чух. Ялти банкрах кредита 50 пин таранччен илсен, пурләха саклата хывмалла мар. Сурта юсамалла-и е сән пүрт ёски тумалла – кредит кооперативенчә хапал тусах кәтәсәсә. Котельнайсе-не юсама та илсәсә ку тәрәхра пурәнәкансем кредит-та.

Кредит памалли чи кәске вәхәчә – 5 кун, чи вәрәм вәхәчә – 1 султалак. Киләшөв-не хәв хәсан тавәрса пама пултарнине шута илсе тумалла сәс. Ял тәрәхәнчә пусләхә С. В. Ермаков каланә тәрәх, сынсем кооператив-ран укса ытларох пәр е икә уйәха илсәсә.

Енчен те уса курма илекен укса сумми 50 пин тенкәрен иртсен, пурләха саклата хывмалла. Ав Канаш выҗсәлккинчә суралнә священник та Күкәсрә чиркү тума сәмәл автомашинине саклата хывса Юнкәри кредит банкәнченәх 200 пин тенкә илчә. Хай каланә тәрәх, әна туса пәтернә ёнтә. Шалти ёсене пурнәсламалли сәс юлнә. Уксине те банка тавәрса пачә ёнтә. Кунта сире кирек әста пурәнәкана та парасәсә-и укса, текен ыйту суралчә пулә-ха. Вырәнти сынсем сәс уса кураҗсә ку кооператив пулашәвәпе. Аякри пәлмен сыннах паян ку таранччен.

Кооперативән пулашәвәпе чи малтан уса кураканни Евдокия Ивановна Цветкова пулчә. Ёмәрәпе дояркә ёсленәскер, кулленхи ёсене тума 10 пин илчә. Алли сәмәл пулчә пулә. Хресчен (фермер) хуҗаләхән пусләхә А. В. Матвеев икә хутчә уса курчә кооператив пулашәвәпе. Малтанхи хутчә выльәхсем валли биодобавкәсем илме 100 пин тенкә илчә. Тәпре-хинчә 200 пин илчә те трактор туянчә.

–Шутласа пәхрәм та – сирән патра илсенех уса-ларах, – тет фермер хай кун пирки.

Пётёмпе вара август уйәхә вәсә төлне “Юнга-Согласие” 64 киләшү туса кредита пётёмпе 1 миллион та 251 пин тенкәләх панә сынсене.

Сав шутран 90 пин тенкине – килти хушма хуҗаләха аталантарма. Сапла-сапла, ку төллөвпе те кредит парать асәннә кооператив. 300 пин тенкә таран.

Ёслеме пусләнәранпа кооператив уйрәм сынсен 736 пин тенкипе уса курнә. Укса илекенсем тавәрса парайман е, урәхла каласан, халәхра сүрекен укса август вәсә төлне – 740 пин тенкә. Пәрисем укса илсе хайсене кирлә пек уса кураҗсә, теприсем кооператива укса хывса процентла пулса хывнә укса суммине үстерәсә. Вөсем пурте кәмәллә.

Кооператив тупәшә (доход) вара пысакмар. 200 пин тенкә хунинчен-панинчен кооператива 1 пин тенкә юлат. 2 кварталта, төсләхрен, 40 пин, августра 15 пин тенкә пулчә. Унан пәр пайә ёслекенсене ёс укси, пүлеме арендәна илнәшән түлеме, оргтехника илме каят. Кәсал компьютер туяннә кооператив валли. Унсәр паян мөнле ёслемелле? Унпа тепәр ял хуҗаләх кооперативе те уса курач. Пәр сәрхетр Юнкә клубенчә вырәнәсә иккәшә те (икә кооператива пәр бухгалтер). Телефонсәр та май сук. Ситес вәхәтрах кәртәсәшән-ха әна. Тепәр пайә вара укса хывакансене процент түлеме тата кредит пама каят.

–Шәпах халәхшән усалла пултәр тесе йөркеленә-ске кооператива. Тәп төллөвчә сәкәнә, тупәш илсинчә мар, – тет Юнкә ял тәрәхән пусләхә С.В. Ермаков.

Сергей Васильевич кооператив ёсне хушәнәмәсть, интересленсе тәрәт унан ёсә-хәлөпе, төрлө сөнүсем парать. Савәнпа та ку тәрәхра пурәнәкансем “вәт, пулса кайрә-төк, пулса кайрә Сергей Василье: укса та парать, сәт те пустарать”, тенине комплимент вырәнне хурса йышәнмалли сәс юлат.

“Спассипах сәт килсе пустарнәшән”

Сәтне вара кунта чәнах та пустарасәсә. Анчах С.В. Ер-

маков мар. Вәл ертсе пыракан ял тәрәхәнчә вәл сине тәнипе йөркеленнә тепәр кооператив – “Росагро” ял хуҗаләх производствое кооперативе вырәнти халәхшән сәкнашкәл усалла ёс тәват. Ку кооператив кредит кооперативенчен те сәмрәкрах-ха. Кәсалхи апрельте йөркеленчә. Унан

харәсах питә нумай сәт паракан поставщик пулни пурпәрех лайәхрах. Ялсенче пурәнәкан тата кашниех витрепе сәт цехне утай-мәсть вәт. Икшер ёне усракансен икшер витре йәтса утмалла пулать те-ха аякка сәт ләсме. Сәте яла пырса пустарнине мән ситтәр. Ял халәхә – кооператив –

4,5 пин тенкә пулать вәл. Укса-и ку? Ял халәхешән пысак укса. Тепәр ёс укси. Халәхи хакпа шултаса пәхәр. Татах та пысаккрах укса. Хаксем ав хәпарсах тәрәсәсә. Сәт нумай паракансем ку тәрәхра татах та нумай. Кәпасри В.Г. Федоров кооператива панә сәт 300-400 литра ситнә. Явәл-няри Н.В. Шандимирова 200 литр, Г.М. Маряшкина 250, Сәрмәскасцинчи И.Г. Михалкина 300, О.А. Аргандеев 200 литр ытла сәт суннә кооператива. Пётёмпе кооператива 6 ялти 200 сын сәт парать. Кооператив йөркеленнә апрель уйәхәнчен пулса июль уйәхәнчә “Росагро” сәт паракансене 712 пин тенкә укса түленә. Унтанпа ав тепәр уйәх та иртрә.

Асәрхарәр пулә, килте ёне усрасан тепәр ёс укси тума пулать яла. Төрлө справкәсем кирлә чухне те сәме тупәшне кәртсе сьрса парасәсә ял тәрәхәнчә сәт пустарса тунә укса суммине. Пысаккрах тупәшпа кредита та ытларох илме пулать те-ха.

Ял сыннине тата тырә-уламә те кирлә. Кооператив-ра ёслекенсем сәкна та лайәх әнланасәсә. Тырә сутакан хуҗаләхсем пулсан, вөсемпе сьхәнәсә ёслес кәмәл пур: ял халәхне сәт панә укса шу-чәпе тырәпа тивәсәтерес кә-мәл пур. Кәсал, тен, ку ёмәте ура хума пултарать пуль. Халәха улам тупса памалли пирки те шултасәсә кооперативра. Вәт, вильәх валли хывәх илсе килессине йөркелесе ячәс ёнтә. Иртнә зрнере те күрсә килчәс әна Шупашкарти элеватортан. Халәхран пу-старәннә заявкәна кура илсе килсәсә хывәха. Кәсал тата ку тәрәхра пурәнәкансен пан улми те нумай. Кооператив халәха әна сутса укса тутарасси пирки те шу-тлать-ха. Ку ыйту халәха майла таталсан тем пекәчә те.

Печәккән малаллах утать “Росагро”. Халәхшәнах тәрәшәт. Вәт, кооперативән салук фончә пулманни вара самаях ура хурать. Кредит илме салука хывма ним те сук. Тем пекех туянмаллачә сәт свәтмелли агрегата. Халлөхе ав унсәрәнах тухасәсә-ха лару-тәруран. Ирхи 6 – 8 сехет сурәра пу-старса пәтерәсәсә те сәте – түрех “Витәна”.

Асәрхарәр пулә, вөр-емелли чылаях ытти кооперативсен Юнкәсенчен. Ёмәчәсем те вөсен вырән-ти ял халәхешән малалла тәрәшәсипех сьхәннә.

Л. ТУКТИНА.

Сән үкерчкәре: кооперативсен тәп бухгалтерә А. М. Романова ял тәрәхән пусләхә С. В. Ермаков хуҗаләхә акә кунсерен 20-25 литр сәт парать кооператива. Уйәхне июль уйәхәнчә хакпа шултасан та 4-

членәсем вара 100 сынран та иртрәс ёнтә. Сәк хушәра унан уссине ку тәрәхра пурәнәкансем хайсем сьнчә туйма ёлкөрчәс. Ялта паян ытларәхәшә ёне усрать-ске. Апла пулсан сәте вырәнтах кәмәла килнә хакпа вырән-тарни камшән япәх пултәр. Ку тәрәхри 5 ялта пурәнә-кансем паян кооператив машини хәш вырәна тата миҗе сехете килнине хәнәх-са ситнә ёнтә. Ытлашши инсе сәклемәсәсә сәт витри-сене. Мән Сәнтәр тәрәхән-чи Шупус яләнчә пурәнәкан-сем мән тери хәпәртәсәсә тата сәк кооператив пулни-шән. Сәт пички лартнә лавсәна питә кәтәсәсә кунта. Арендәна илнә сәт пустаракан машинәсенчен пәри Пәрремәш Май выҗсәлкки-Юнкәпулс –Сәрмәскасци-Юнкә маршрутпа сула тух-хат, тепри – Кәпас-Юнкә маршрутта.

–Спассипа килсе сәт илсе кайнәшән, – тесе әсатасәсә әна кашнинчех. Ку яла пурәнәкан 38 сын кооператив усаһнәран вара кунне 250–300 литр сәт парать, Июнь-июль уйәхәсенчә кун-не 2,5 тонна таран пустар-ратчә кооператив. Халь ёне-сем сәт кәшт чакарнәран ку кәтарту 2300 литрпа танла-шәт. Август уйәхәнчә кәна акә юлашки 4 кунне шултаса пурәнәкан сәт пустар-са панә “Вита” чикәллә явап-ләхлә обществәна.

Сәмаха малалла тәсиччен каласа хәвармалла, “Росагро” ял хуҗаләхә производ-ство кооперативе шәпах халә-хран пустарнә сәте асән-нә предпритияте парать. Ку “Витәшән” хайәншән лайәх. Уйрәм сынсенчен витрепе йәтса пыракансенчен те йышәнәт-ха вәл сәте. Пәр

“Вита” – сәк формула пуриншән меллә.

Сәт пустаракансем “Витә-па” “Росагросәр” пусне та-тах та пур-ха. Ялта пурәнә-кансем пурпәрех коопера-тивпа тачәрах ёсләсәсә. Ара, унта сәт хакә Мән Сәнтәр райпове пустаракан хакран та, уйрәм предприниматель хакәнчен те пы-саккрах. Пус сүмне пус ху-шәнсах тенкене пустар-нать-ске. Июль уйәхәнчә пәр литр сәте кооператив 5 тенкә те 30 пуспа пустар-чә. Ун чух райпон хакә 40-50 пус, уйрәм предпринимате-лән хакә 10 пус йүнрәхчә. Сәтән суләхә 3,4 процент чухнехи хак ку. Суләхә 3,7 –3,8 процент пулсан, сәте тата та хакләрахпа йышә-нать кооператив: ун чухне 5 тенкә те 42 пусчә. Августан 27-мөшөччен 6 тенкә те 50 пуспа йышәнчәс. Халә вара суләхә пысак сәте 7 тенкә-пе йышәнма пуслас кәмәл пур.

Сәт чәр укса сәл куҗә пул-нине ку тәрәхра пурәнәкан-сене әнлантармалла мар ёнтә. Никам та сәте шыв та хушмәсть, хаймине те пу-старса илмәст. Кам хәсан мән чухлә сәт панине кооперативра сәс шута илсәсә тетәр-и. Сук. Сәт паракан-сем хайсем те кашни кунхи-нех пәләртама пыраҗсәсә. Сәт пустараканән почеркне тепәр чух компьютера төрәс вуласа сьраймасан, сәт паракансем наччасрах түрлетәсәсә.

– Ёлә сав кун савән чухлә сәт панәччә, – теҗсә.

Укса шута юратать сав. Ял тәрәхәнчә пусләхә С. В. Ермаков хуҗаләхә акә кунсерен 20-25 литр сәт парать кооператива. Уйәхне июль уйәхәнчә хакпа шултасан та 4-

Роспотребнадзор төрәслөвә

Пуре мөнле тавар сөнәсә

Чаваш Республикн Роспотребнадзор управленийән тата потребительсен прависене хүтөлене уйрәмән специализәсәсем тәтәшәх сугу-илү организацийсене төрәслөсәсә, ситменлөхсем төлөшпе тивәслә мерәсем йышәнәсәсә.

Ситуккасцинчи “Продукты” ООО “Заря” магазини төрәслөвә вәхәтәнчә сугләрхи продукцияе пирки тулли информация пулман. “Атяшевский МПК” ООО-ра туса кәларнә кәлпассие, “Московский МК” ОАО-ра тунә хлебец ятлә издөлие хәсан туса кәларни потребитель чәрки сьнчә пәллә пулман. Виҗсә паракан кондитер издөлий-ёсем сьнчә транспорт тарин этикеткисем сук. Сәкә Рәсәй Федерацийән “Потребительсен прависене хүтөлесси” Саккунән 9-10 статийсене пәсни пулать.

А.И. Васюхин индивидуалла предпринимателән Юнкәпулсәнчи “Ветеран” магазиненчи

төрәслөвә вәхәтәнчә вәхәтра метрологи төрәслөвә витәр тухман электронла тарасапа уса курнә. Сәкә та саккуна пәсни пулать.

Савән пекех сугләрха “Шуба” ООО-ра туса кәларнә ветчина, “Золушка” хлебец издөлисем пахаләх удостоверенийәсәр, тата хәсан туса кәларнә информациясәр пулнә. Виҗсә паракан кондитер издөлийёсем сьнчә транспорт тарин этикеткисем пулман.

Сәкәр тата сәкәр-булка издөлийёсене санитарни нормиле киләшүллән упрман. Вөсем уса курнә картон курупкасенче пулнә.

З.А. Цветкова индивидуалла предпринимателән Юнкәри “Ива” магазиненчә вәхәтра метрологи төрәслөвә витәр тухман электронла тарасапа уса курнә.

Сугура виҗсә паракан кондитер издөлийёсен тулли информация пулман. Сәкәнтах издөлисе-

не виҗнә тата чөркөнә. Санитарипе эпидемиологи пәтөмлөтөвә вара сәкна хирәслет.

Рыккакасцинчи “Продукты” ООО “Лотос” магазинта төрәслөвә вәхәтәнчә печени, ветчина, консервланә хрен уса курас вәхәчәсем иртсе кайнә пулин те сугура пулнә. “Сөрвелат” кәлпассие тата хура сливәна кирлә условисенчә упрманран пахаләхәсене сухатнә. Сугури май-әр, хура слива тата ытти типтөнә симиҗсә пирки кирлә информацияе илме май пулман.

Т.М. Бардасова индивидуалла предпринимателән Ситуккасцинчи “Колосок” магазиненчи төрәслөвә вәхәтәнчә “Атяшевский МПК” ООО-ра туса кәларнә кәлпасси, шәннә сурма фабрикатсем пирки тулли информация илеймән. Виҗсә паракан кондитер издөлийёсем сьнчә те транспорт тарин этикеткисем пулман.

Н.В. Маряшкинән Юнкәри сугу-илү павильон-ёнчә вәхәтра метрологи төрәслөвә витәр тухман электронла тарасапа уса курнә.

Төрәслөвә вәхәтәнчә сөнүсемпе сәхавсен кәне-киле пәлләштарать. Сәкә типтө-илү йөркине пә-

ни пулать.

Павильонта виҗсә сутмалли издөлисене уйрәмшар чәркесем туса суннә. Сәкна вара санитарипе эпидемиологи пәтөмлөтөвә хирәслет.

Хак хучәсене төрәс сьрса йөркелемән. Унта тавар ячә, сорчә, ку енәпе явапли алә пусни тата әна хәсан сьрни пәллә пулман.

Н.А. Мочалова индивидуалла предпринимателән Сыпайри “Людмила” магазиненчә вәхәтра метрологи төрәслөвә витәр тухман тарасапа уса курнә.

Сугләрхи чәмлалли резинкән уса курас вәхәчә иртсе кайнә. Виҗсә сутакан кондитер издөлийёсен транспорт тарин этикеткисем пулман.

Муркаш районенчи сугу-илү организацийсене төрәслөнә вәхәтра 9 сынна административ-лә майпа явап тыттарнә. Пётёмпе вара вөсен 19,6 пин тенкә чухлә кәсийсене сүхетме тивнә.

Комиссия членәсе: Л.С. ГОРШКОВА; О.Н. МАРКИЗОВА.